

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Націоналізм, лібералізм, соціалізм: зародження і протистояння
ідеологій**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри всесвітньої історії
Протокол № 1
від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Націоналізм, лібералізм, соціалізм: зародження і протистояння ідеологій
Викладач (-і)	Довган Юрій Любомирович
Контактний телефон викладача	068–23–43–524
Е-mail викладача	yurii.dovhan@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Вільного вибору
Обсяг дисципліни	90 год; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	четвер, 14.00 год. – 16.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є – загальна теорія і практика ідей, причини і наслідки їх розповсюдження.</p> <p><i>Особливостями дисципліни є – вивчення неполітичної історії, її фактів, імен політичних діячів і дата виникнення, розвиток і поширення трьох найважливіших ідеологій, за постулатами яких вибудовують свої суспільства майже всі країни сучасного світу протягом останніх двохсот-трьохсот років.</i></p> <p><i>Дисципліна вивчає специфіку виникнення, еволюцію та практичне застосування головних ідеологій модерного світу.</i></p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є – дати студентам основні поняття і розуміння виникнення і функціонування ідеологій і практики їх застосування в новому і новітні часи.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є – формування основних знань, умінь і навичок з предмету та можливості застосувати набуті знання на практиці.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p><u>ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</u></p> <p><u>ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</u></p> <p><u>ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</u></p> <p><u>ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</u></p> <p><u>ЗК 9 Здатність бути критичним і самокритичним.</u></p>	
<p><u>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</u></p> <p><u>СК 2 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.</u></p> <p><u>СК 9 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.</u></p>	
<p><u>СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією. Програмні результати навчання</u></p> <p><u>ПРН-1 Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії</u></p>	

людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН-2 Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-3 Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-5 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН-6 Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН-13 Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот,

ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	014 Середня освіта (Історія)	IV	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Націоналізм, виникнення теорії. Йоган Гердер та Джузеппе Мадзіні	2	2	5
Тема 2. Перетворення націоналізму: націоналізм як шовінізм і расизм. Жан Шовен та інтегральний націоналізм	2	2	5
Тема 3. Український націоналізм: теорія та практика	2	4	5
Тема 4. Трансформація та еволюція націоналізму у сучасному світі	-	4	10
Тема 5. Лібералізм: заснування теорії та політичних практик	2	2	10
Тема 6. Соціалізм: виникнення вчення. Утопічний та науковий соціалізм. Карл Маркс	2	2	5
Тема 7. Еволюція соціалізму ХХ ст.	-	2	10
Тема 8. «Національні» соціалізми	-	2	10
ЗАГ:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:
--	--

дисципліни	Поточний контроль	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Всього
	50 балів	25 балів	25 балів	100 балів
Вимоги до письмових робіт	Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.			
Семінарські заняття	Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни, розвивати мислення, формувати навички розробок презентацій з обраних тем, публічних виступів, умінню проводити дискусії на актуальні теми з історії української культури, займати чітку громадянську позицію.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Для допуску до підсумкового контролю (екзамену) студент мусить захистити реферат (презентацію) з обраної теми на відмінну/добру/задовільну оцінку – мінімум 5 балів; отримати мінімальний задовільний бал за колоквиум – мінімум 5 балів, отримати мінімальний задовільний бал за написання контрольної роботи – мінімум 5 балів, а також засвоїти матеріали семінарських занять – мінімум 10 балів. Мінімальний сумарний бал для допуску до підсумкового контролю з дисципліни – 25 балів.			
Підсумковий контроль	Залік; форма здачі - комбінована			

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

напередодні письмової (контрольної) роботи (подається 5 запитань) студенти отримують заготовки на самостійну роботу – уміщується глосарій, найважливіша хронологія подій, персоналістика. Окремі завдання із пропонованих потрапляють студентам під час написання письмової роботи. Крім конкретних питань пропонуються також два розлогіх.

Академічна доброчесність:

у Прикарпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Неформальна освіта:

можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Попович М. Червоне століття / М. Попович. – К.: АртЕк, 2007. – 888 с. – С. 411-416.
2. Священко З. В. Історія Росії XVIII – початку XX століття / З. В. Священко. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – 558 с.
3. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття / В. Яровий. – К. : Генеза, 2005. – 816 с.
4. Головченко В. І. Нова історія Азії та Африки: Колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посібник / В. І. Головченко, В. А. Рубель. – К. : Либідь, 2010. – 520 с.
5. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: Навч. посібник / М. Г. Капітоненко. – К. : Либідь, 2009. – 352 с.
6. Воронянський О. В. Всесвітня історія XX ст.: Навчальний посібник / О. В. Воронянський. – Харків : Парус, 2006. – 336 с.
7. Історія сучасного світу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 551 с. – (Серія «Вища школа XXI століття»)
8. «Смолоскип», 2006. – 684 с. – (Політичні ідеології).

Викладач

Довган Юрій Любомирович,
доцент кафедри всесвітньої історії
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника